

STEFAN GRILLER (Hrsg.): *Auf dem Weg zur Europäischen Wirtschafts- und Währungsunion? Das Für und Wider der Vereinbarungen von Maastricht*. Service Fachverlag, Wien 1993, 269 ss.

Unia gospodarcza i walutowa, posiadająca swą podstawę prawną w art. 102a - 109m Traktatu o Wspólnocie Europejskiej, jest niewątpliwie jednym z największych wyzwań w historii integracji europejskiej. Omawiana praca stanowi zbiór referatów, przedstawionych podczas międzynarodowego sympozjum, zorganizowanego w maju 1992 r. przez *Forschungsinstitut für Europafragen* w Wiedniu i poświęconego właśnie unii gospodarczej i walutowej. Ta dokumentacja dysputy naukowej zachowa swoją wartość niezależnie od dalszego rozwoju europejskich struktur integracyjnych. Poszczególne części książki omawiają podstawy unii gospodarczej i walutowej, analizują etapy jej realizacji, przedstawiają pozostające możliwości działania na płaszczyźnie państwowej oraz kompetencje przeniesione na organy ponadpaństwowe – zwłaszcza na Europejski Instytut Walutowy – i oceniają unię gospodarczą i walutową z punktu widzenia państwa (jeszcze) niezłonkowskiego. Wśród autorów znajdziemy tak znane nazwiska jak Wolfgang Wessels czy Norbert Berthold, ale także prezesa austriackiego banku centralnego Marię Schaumayer.

Dodatkowa wartość pracy polega na tym, iż na przebiegu konferencji swe piętno odcisnęły kontrowersje wokół treści oraz gospodarczego i politycznego znaczenia koncepcji zawartych 7 lutego 1992 r. w aktach z Maastricht; choć nie był wówczas jeszcze znany wynik pierwszego referendum w Danii, to dyskusja wokół Traktatu o Unii Europejskiej rozgorzała już na dobre. Również referaty – udostępnione dzięki publikacji czytelnikowi – zawierają naukową analizę zwłaszcza tych elementów Unii Europejskiej, które uczyniły proces ratyfikacji traktatu tak kontrowersyjnym.

Andrzej Graś

WERNER VON SIMSON, JÜRGEN SCHWARZE: *Europäische Integration und Grundgesetz. Maastricht und die Folgen für das deutsche Verfassungsrecht*. Walter de Gruyter Verlag, Berlin New York 1992, 192 ss.

Jeszcze przed kilku laty zagadnienie zgodności pomiędzy prawami zachodnioeuropejskich struktur integracyjnych a systemem konstytucyjnym Republiki Federalnej Niemiec miało charakter uboczny. Dotyczy ono przede wszystkim praw zasadniczych. Jakkolwiek Wspólnoty Europejskie już od lat dysponowały pewną paletą uprawnień, przysługujących uprzednio jedynie państwom, to dążenia do integracji kontynentu wydawały się zbieżne z regulacjami Ustawy Zasadniczej dotyczącymi istoty i kształtu tego państwa.

Stan ten uległ obecnie znacznym zmianom, o czym świadczą nie tylko ustalenia z Maastricht i podjęta w ich wyniku zmiana niemieckiej Ustawy Zasadniczej w grudniu 1992 r. Z uwagi na ten postępujący rozwój Wspólnot (będących obecnie częścią Unii Europejskiej) narzuca się pytanie o ostateczny kształt ustrojowy zintegrowanej części kontynentu i o to, jakie kompetencje państwa mogłyby ewentualnie zachować. Państwa członkowskie Unii nie mogą już bowiem całkowicie samodzielnie wykonywać tego, co należy do klasycznych uprawnień państwa. Realizacja wielu z tych uprawnień możliwa jest obecnie jedynie w ramach wspólnie powołanych do życia i wspólnie kierowanych struktur ponadnarodowych. W tym sensie każde z dwunastu, a wkrótce szesnastu państw członkowskich nie może pozostawiać jako niezależna i samodzielna całość, lecz jedynie jako część wyższej oraz podporządkowanej wspólnej „konstytucji” struktury.

W przeciwnieństwie do np. rzeczywistnienia rynku wewnętrznego, Traktat z Maastricht wywołał jeszcze przed jego ratyfikacją zacieklą dyskusję publiczną. Omawiana publikacja stanowi wkład do konstytucyjnoprawnego wątku tej dyskusji, zwłaszcza w odniesieniu do kompetencji składowych części wewnętrznych państwa. O ile bowiem dotychczas nie obowiązywał żaden